

Mogelijkheden van vlesveehouderij in de ecologische hoofdstructuur (1)

A. T. J. Van Scheppingen (hoofd Afdeling Synthese) en
C. Hermans (onderzoeker diepe veenweidegebieden)

Wil de samenleving dat veehouders natuur en landschap in de veenweidegebieden in stand houden, dan moet de bedrijfsvoering rekening houden met de eisen van flora en fauna, en bovendien boeren een passend bestaan bieden! Flora en fauna vereisen een hoge grondwaterstand, een laag bemestingsniveau, een evenwichtige fosforbalans en dat zo laat en zo weinig mogelijk gemaaid wordt. Veehouders daarentegen willen dat de bedrijfsvoering arbeidstechnisch uitvoerbaar, bedrijfstechnisch haalbaar en bedrijfseconomisch levensvatbaar is. Het afgelopen jaar is op het PR een bedrijfsmodel ontwikkeld dat tegemoet komt aan beider eisen en waarmee de perspectieven van vlesveehouderij in voornoemde gebieden zijn onderzocht.

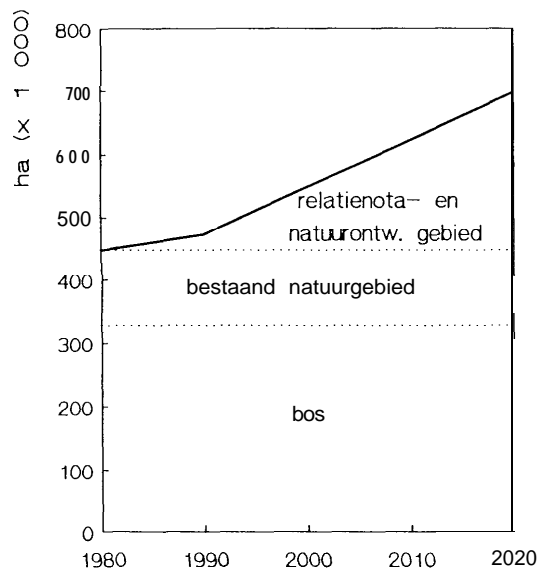
Een dergelijk bedrijf kan naast produktiegrasland, ook bloemrijk dotterhooidland en/of blauwgrasland in gebruik hebben. Elk type grasland heeft zijn eigen kenmerkende grondwaterstand, P- en N-gereguleerde dierlijke en plantaardige produktie, en maai- en beweidingsregime. Deze opzet, die uitvoerig is toegelicht in het maartnummer van Praktijkonderzoek is naar onze mening te realiseren in veenweidegebieden die in de toekomst in de kerngebieden of natuurontwikkelingsgebieden van de ecologische hoofdstructuur vallen.

Ecologische hoofdstructuur

De ecologische hoofdstructuur bestaat uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden, en verbindingzones. Ook de reeds bestaande arealen van 448.720 ha natuurgebieden en bossen zijn een onderdeel van deze hoofdstructuur. Het streven is om in het jaar 2020 een totale oppervlakte van 675.000 tot 700.000 ha te verkrijgen. In figuur 1 is de opbouw van dit areaal en de tijdsplanning om dit areaal te bereiken, weergegeven.

Kerngebieden zijn gebieden met bestaande natuurwaarden van nationale en internationale betekenis. Er is slechts op beperkte schaal wijziging van het grondgebruik en inrichting voor de natuur nodig. Hieronder vallen de relatienota-gebieden, totaal 200.000 ha waarvan de helft beheergebied en de helft reservaat. In figuur 2 zien we dat dit areaal van 200.000 ha in twee ronden van ieder circa 100.000 ha tot stand moet komen. De eerste ronde van 100.000 ha is reeds in 1980 gestart, en bestaat uit 60.000 ha reservaat en 40.000 ha beheergebied. De tweede ronde van eveneens 100.000 ha is gestart in 1990 en bestaat uit 40.000

Figuur 1 Opbouw en de tijdsplanning van de totale oppervlakte natuurgebied (ha) tot 2020

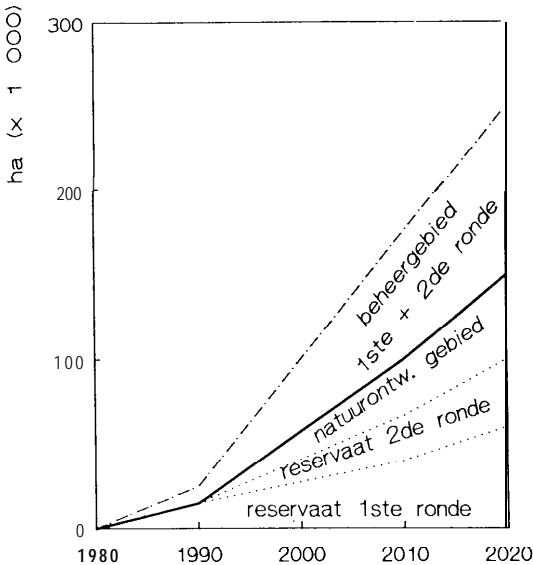

ha reservaat en 60.000 ha beheergebied.

Daarnaast zien we in figuur 2 dat dit jaar (1990) ook een start is gemaakt met de *natuurontwikkelingsgebieden*. Dit zijn gebieden die reële perspectieven bieden voor het ontwikkelen van natuurwaarden van (inter)nationale betekenis of voor het verhogen van de bestaande natuurwaarden. Hier zal echter wel een wijziging in grondgebruik en herinrichting noodzakelijk zijn. In dit geval is sprake van een oppervlakte van 50.000 ha.

De overheid tracht in samenwerking met de lokale

Figuur 2 Opbouw en de tijdsplanning van de totale oppervlakte relatienotagebied en natuurontwikkelingsgebied (ha) tot 2020

overheid „zo mogelijk” binnen 5 jaar tot aanwijzing te komen van de gebieden die binnen de ecologische hoofdstructuur gaan vallen.

M.b.t. verwerving van relatienota-reservaten en natuurontwikkelingsgebieden streeft men naar een realisatietijd van maximaal 30 jaar. Voor de oppervlakte reservaat van de tweede ronde relatienotabeleid en het areaal natuurontwikkelingsgebied (totaal 90.000 ha) betekent dit dat in de loop van de komende 30 jaar jaarlijks 3.000 ha aan de landbouw onttrokken zal worden. Voor de nog te verwerven oppervlakte relatienota-reservaat uit de eerste ronde geldt momenteel een taakstelling van 1.250 ha. Samen is dat dus 4.250 ha die jaarlijks aan de landbouw onttrokken moet worden. In hoeverre deze doelstelling gehaald wordt is maar de vraag. In 1988 was circa 6.500 ha reservaat gerealiseerd, terwijl we bijna het dubbele zouden verwachten op basis van het streefdoel. Dit betekent dat reeds een behoorlijke achterstand is ontstaan. Omdat voor de beheergebieden een overeenkomst op vrijwillige basis geldt, is zelfs voor de overheid niet duidelijk of en wanneer zij bij de beheergebieden hun nagestreefde doel zullen bereiken.

Uitgangspunten

Deze studie verschilt op twee essentiële punten met eerder uitgevoerd onderzoek naar vleesvee-

houderij-mogelijkheden in natte veenweiden:

1) Natuur- en veehouderijbelangen zijn gelijkwaardige uitgangspunten voor een geïntegreerde bedrijfsvoering

2) Er van uitgaande dat de bemestingstoestand van de bodem binnen het vereiste streeftraject ligt, wordt uitgegaan van een evenwichtige fosforbalans: de afvoer van P in de vorm van vlees mag gecompenseerd worden door aanvoer van P als aangekocht krachtvoer en strooisel (en kunstmest).

Deze evenwichtige fosforbalans wordt ook in het Nationaal Milieubeleidsplan voor de nabije toekomst als doelstelling gesteld.

Gemeenschappelijk voor de uitgevoerde berekeningen geldt:

- De bedrijven voorzien in hun eigen ruwvoerbehoefte,
- Veldwerkzaamheden als inkuielen, mest uitrijden, strooisel persen en onderhoud van sloten en greppels worden in loonwerk verricht,
- Grond- en pachtkosten zijn buiten beschouwing gelaten,
- Gehanteerde prijzen zijn meestal overgenomen uit Kwantitatieve Informatie 1989-1990,
- Arbeidskosten van zowel ondernemer als medewerker(s) zijn op CAO basis.

Doorgerekende varianten

Doorgerekende varianten verschillen onderling in aard (productiegrasland, dotterhooiland, blauwgrasland) en omvang van het areaal grasland. Slechts drie varianten worden hier gepresenteerd:

- Variant 1 met uitsluitend productiegrasland, vergelijkbaar met grasland onder de gangbare productie-omstandigheden met meer dan 900 VEM per kg drogestof
- Variant 2 met een maximaal areaal dotterhooiland in gebruik, met een VEM waarde variërend van 800-900 per kg drogestof. Deze variant is toepasbaar in beheergebieden
- Variant 3 verschilt van variant 2 door het gebruik van blauwgrasland voor strooiselproductie (ongeveer 700 VEM per kg drogestof), naast een maximaal areaal dotterhooiland. Gezien het extensieve karakter is deze variant toepasbaar in reservaten of natuurontwikkelingsgebieden.

Ook verschillen de varianten in veesoort: zoogkoeien, schapen of kruislingvaarzen.

Bedrijfseconomisch levensvatbaar?

De bedrijfseconomische levensvatbaarheid van een bedrijf wordt hier uitgedrukt in het netto-bedrijfsresultaat per ha. Het netto-bedrijfsresultaat is

het verschil van alle opbrengsten min alle kosten. Omdat grond- en pachtkosten op nul gesteld zijn is het netto-bedrijfsresultaat per ha tevens een aanwijzing voor de hoogte van een beheersvergoeding. Het netto-bedrijfsresultaat per ha moet namelijk minimaal 0 zijn wil men de veehouder een minimum CAO-loon verschaffen.

Hoe betrouwbaar zijn de resultaten?

Een groot aantal aannames in de modelberekeningen bepalen de resultaten. Die aannames zijn gebaseerd op literatuur of praktijkgegevens, en gelden voor een gemiddeld bedrijf op dit moment. De gepresenteerde resultaten kunnen daarom, uitgaande van een goed managementniveau van de ondernemer, als uitgangspunt fungeren voor de mogelijkheden van een dergelijke bedrijfsopzet. Sommige aannames zoals de vleesprijs, veranderen echter tijdens het jaar of in de loop der jaren en zijn hierdoor vaak onderwerp van discussie. Weer andere gegevens zijn niet nauwkeurig bekend, zoals het P-gehalte van krachtvoer,

kwaliteit van het ruwvoer, voeropname capaciteit van het vee of het aanhoudingspercentage. Nog andere gegevens zijn afhankelijk van het management van de boer, zoals het vervangingspercentage, en de hoeveelheid strooisel per dier per dag. Door de vleesprijzen of de waarde van de parameters te variëren, is hun invloed op het netto-bedrijfsresultaat en de bedrijfsomvang berekend, om op die manier inzicht te krijgen in hun effecten.

Zoogkoeien, schapen of kruislingvaarzen?

In de twee volgende artikelen worden de resultaten voor zoog koeien houderij en schapen houderij gepresenteerd. Kruislingvaarzenhouderij als zelfstandig bedrijf wordt hier niet besproken omdat deze dieren niet voldoende op de markt verkrijgbaar zijn. Het is bovendien de verwachting dat deze situatie in de nabije toekomst blijft bestaan. Wel is deze vorm van vleesproductie als neventak op een bedrijf in het onderzoek meegenomen. Voor deze en meer uitgebreide informatie willen wij U verwijzen naar het PR-rapport nr. 126.

